

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Oglaš: Prostor 1 mm > 55 mm po K 150. Uradni razglaš, poslano ter notice isti prostor K 20. Pri večjem naročilu popust.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto K 240, za pol leta K 120, za četrti leto K 60, za mesec K 20. Za Nemčijo celo leto K 812, za ostalo tujino in Ameriko K 360.

Reklamacije za list so poštne proste.

Upravištvo je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno-demokratske stranke.

Minimalne zahteve v jadranskem vprašanju.

Zagreb, 8. (ZNU.) „Narodno Delo“ javlja iz Beograda: Včeraj je bila seja ministrskega sveta, na kateri so razpravljali o direktnih pogajanjih z Italijo. Določeno je, da odpotuje naš zunanji minister dr. Trumbić z ostalimi člani delegacije v San Paolo, kjer se sestane z italijanskimi odposlanci. Giolitti se ne udeležijo pogajanj. Potemtakem se jih tudi ministrski predsednik dr. Vesnić ne udeležijo. Naše minimalne zahteve bodo nastopne: 1. Reka z luko naj pride pod pokroviteljstvo zveze narodov; 2. v Istri naj je meja takozvana Wilsonova črta; 3. vsa Dalmacija z vsemi njenimi otoki vred pripade Jugoslaviji; 4. zahtevamo Skader, ker je Italija kršila prejšnje dogovore glede Albanije. Na seji ministrskega sveta se je dosegel popoln sporazum glede instrukcij, ki se bodo dale našim delegatom. Število delegatov še ni končno ugotovljeno, verjetno pa je, da se udeležijo pogajanj že večkrat imenovane osebe, ki so potrebne pri pogajanjih radi zbiranja statističnih podatkov.

Zločin fašistov v Pulju.

Belgrad, 8. (ZNU.) Po vestih iz Pulja so zažgali fašisti, italijanski častniki, karabinjerji in finančni stražniki hišo našega podanika Krmpotića, ki so jo zapalili z ročnimi bombami. Hiša je pogorela do tal. Zgorelo je tudi veliko Krmpotičevega pohištva. Škoda se cenja na 150.000 lir. Uničen je tudi inventar socialistične delavske zbornice.

Gospodarski propad Nemčije.

Berlin, 8. okt. (DunkU.) Na včerajšnji seji državnega zbora se je razpravljalo o proračunu državnih ministerstev, državnega kancelarja in državne pisarne. Finančni minister dr. Wirth je podal pregled o finančnem položaju Nemčije in naznanil, da znaša ves primanjkljaj za leto 1920 67 milijard mark.

ZAPOR GLASOVALNEGA OZEM-LJA.

Cekovec, 8. okt. Po odredbi plobiscitne komisije se pričenja zapor koroškega glasovalnega ozemlja že zjutraj ob 6. urah.

ENTENTA NE ZASEDE PLEBI-SCITNEGA OZEMLJA.

Belgrad, 8. Po vestih z Duma je posredovala konferenca v Parizu odbila predlog Avstrije, naj zasede koroško plebiscitno ozemlje medzvezniške čete.

RUDARSKA STAVKA V MORAV-SKI OSTRVI.

LDU Dunaj, 8. okt. Listi poročajo iz Moravske Ostrave, da je bilo v Dombrovskem premožljivem okrožju tisoč rudarjev stavkati zaradi mezdnih diferenc.

ŠOLSKI ŠTRAJK NA NEMŠKEM ČEŠKEM.

Praga, 8. „Prager Abendzeitung“ javlja, da so prične stavkati nemške šole na Češkem. Vse nemške šole v republiki so zaprte.

NAPADALEC BELE KUNA OBDOJEN.

LDU, Duma, 8. 19letni dijak Ghretti, ki je 4. aprila t. l. hotel zastrupiti Belo Kuno, se je danes zagovarjal pred porotniki. Bela Kuna je bil tedaj interniran v Steinhofu na Semerniku; Ghretti pa mu je prinesel zastrupljenega peciva. Ghretti je obtožen, da je poizkusil izvršiti zavratni umor. Iz obtožnice je razvidno, da je bil toženec v službi madžarske državne policije in da je imel nalogo, omogočiti Beli Kunu beg. Obtoženec pravi, da se ne smatra za krivega. Porotniki so ga obsodili samo radi ogroženja osebne varnosti. Zapor, ki so mu ga prisodili za to, je obtoženec že prestopal v preiskovalnem zaporu.

TO JE BARBARSTVO

Augsburg, 8. Te dni je prišla k javnosti avgsburško - nürnbergsko tvornico za stroje ententna komisija, da bi razpisala Dieslove motorje. Vodja komisije je izjavil, da se morajo vsi Dieslovi motorji, ki se nahajajo v Nemčiji, uničiti. To bače zato, da se prepreči, da bi se Dieslovi motorji ne uporabljali še kdaj za U-čolne. Ravnateljstvo je izjavilo, da se bo z vsemi močmi uprlo uničenju motorjev. Odposlanstvo namučeno v delavcev določne tvornice je

Zakaj je potrebna republika?

Ko se je stara avstro-ogrska monarhija razbila ob zažlunem robotu revolucije, so po jugoslovanskih deželah doneli zromoviti kliči, pozdravljajoči republiko, ki jo je ljudstvo smatralo za samo ob sebi umevno, naravno posledico poloma avtokracije. Povsod, kjer je prejel vladalo žezlo Habsburžanov, je zaplapolala republiška zastava: v Pragi in na Dunaju, v Lvovu in celo v Budimpešti so bile krome pometane med staro šaro. V Ljubljani in Zagrebu so se duhovi enako intuitivno odvrnili od monarhije. V dalnjem razvoju je potem prišlo nekoliko drugače: meščanski režiserji nove politike so v vrtincu homatiji, ki so neizogibno spojene z vsakim prevratom, izpustili glavo in v svoji malodušnosti prišli do slabotnega zaključka, da ni rešitve razum v brezpozorni »zdržitvi« z kraljevim Srbijo, katero so izvršili na tako neroden način, da je nastala fikcija razširjenosti te kraljevine, v kateri so za ostali deli Jugoslavije enostavno utonili. In sedaj izvajajo razni politični filozofi iz iste nerodnosti, da je vladna oblika države že določena in da ne preostaja narodu nič drugega kakor sprejeti monarhijo kot neizpremenljivo delstvo. Vse meščanske stranke, izvzemši edino srbske republikance, so se res že vdale v to »suso«: ta s patetičnim navdušenjem, ona z globoko zaletitvijo teatralnim vzdihom, vse pa pripravljene zapečatiti svojo republiško preteklost — če so le »slohi« kaj imele — in zgladiti suknje, da pridejo pričakovani redovi do prave veljave.

Ali pa je res, da je monarhija že neizpremenljivo dogmata oblika jugoslovanske države in da mora narod smatrati prestol in kruno za neizbežno in neminljivo atributa svoje politične življenja? Ali je res, da mora biti v sedanjih volilnih kampanijah vprašanje monarhije ali republike kratkoma izločeno iz diskusije in kraljevina sprejeta za *conditio sine qua non*?

Narod ne izgubi ničesar pravice odločati o načinu svojega življenja v kateremkoli oziru in tudi če bi bila kraljevina definitivno določena, jo ima ljudstvo pravico odpraviti. Čim se je naveliča: zakaj narodi ne živijo zaradi teh ali onih državnih oblik, temveč oblike imajo služiti narodu, dokler jim ne ugaata in dokler jih trne. Toda v Jugoslaviji ni po vsej pravici treba nikakršno nasilne revolucije za ustanovitve republike, ker sploh še nimamo definitivne monarhije in le edina konstituenta kompetentna za odločanje o vseh vprašanjih bodoče ustave, med katere spada vprašanje državne oblike v prvi vrsti. To je bilo priznано celo onemu nervoznemu odposlanstvu »Narodnega Veča«, ki je v Beogradu ponudilo priklonitev k Srbiji v taki razbirljivosti, da je kar pozabilo na navodila, s katerimi je bilo opremljeno v Zagrebu. Konstituenta je poklicana, da izdela konstitucijo od prve do zadnje črke in nihče razum ne nima pravice določati, kakšna bo podoba države.

Nobenega dvoma torej ni, da je vprašanje republike na dnevnem redu in da je ne le dovoljeno, ampak tudi nad vse potrebno govoriti o njej. Zakaj od nje pravilne rešitve je odvisno mnogo več, kot so pripravljeni priznati fatalisti, ki deklarirajo, da je, kar je in da moramo s krščansko vdanostjo sprejeti, kar nam je usoda naklonila.

Pravilo nam, da bo monarhija, ki jo zagovarjajo meščanske stranke, »demokratska«. To naj pomeni, da ostane ljudstvo suvereno in da bo kruna le dekorativna institucija. Predvsem je to pač prijazno doneče geslo, ki na nima realne podlage, ker je monarh brez pravice nemogoč. Ali če bi si bilo mogoče misliti tako

uredbo, bi bilo zanimivo izvedeti, čemu bi bila potrebna in kakšno korist bi mogel imeti narod od nje. Samo zaradi okraske bi bila institucija vsakega predmeta, zlasti v razmerah, v katerih si ne more vlada domisliti več novih davkov, da bi pokrivala izdatke za resnične potrebe. S pojmom demokracije se tudi tak lišp zaradi lišpa samega ne da spraviti v sozlasje.

Toda »demokratska monarhija« snada sploh v področje iluzij: če imate kralja ali cesarja, mu morate dati kaj več kakor naslov. Priznati mu morate vladarske pravice, in tudi če jih ni mnogo, jih morate odvzeti ljudstvu, ker jih nikjer drugod ni dobiti. Jasno je, da ne moreta dva tako različna faktorja imeti v enakih rečeh enake pravice. Ako na primer odločite o miru in vojni monarh, ne more o tem odločati ljudstvo: če ima kralj pravico sankcije zakonov, si ne daje zakonov narod sam. Z vsako vladarsko pravico je demokracija prikrašana: vsaka taka pravica gre na račun ljudskih pravic.

Le v republiki more ljudstvo biti suvereno: seveda gre tudi tedaj za to, kako se republika uredi. Toda ta se more urediti tako, da se ohrani ljudstvu vse pravice, monarhija pa nikakor ne. Zaradi tega je republika neizogiben pogoj demokracije: le v republiki je mogoče nien popoln razval, le v republiki se morejo uresničiti vsi njeni cilji.

V vsaki monarhiji obstaja nevarnost avtokracije, zakaj tendenca vsake samovlade gre za razširjenost oblasti. Če je vladarjeva oseb-

nost močna, visi nad državo vedno Damoklejev meč individualnega absolutizma: v nasprotnem slučaju grozi tajno gospodstvo te ali one kamarije, skrivajoče se za hrbotom monarhove osebe. V vsakem slučaju se pa skuša faktični režim opirati na silo, da se more tem uspešneje braniti ljudskega stremління po samovladi in svobodi, in če je mogoče, da se razpene militarizem v slabo urejeni republiki, se nje razmah ne more ločiti od monarhije. Puška je glavni instrument in argument monarhije, in v tem oziru ne pomaga prav nič eventualna »blaga natura« vladarjeva. Če je dinastija energična, ji služi militarizem in vsak čas lahko služi proti narodu: če je slabotna, služi ona militarizmu, in mu služi prav gotovo proti narodu. Vojska postane faktor izven naroda in nad narodom, sablja vlada, državljani so pa ob njej lešji konstituciji in najidealnejši zakonih degradirani na »podanike«, brezmočne, da bi uveljavili svojo voljo vrloč toplot in strojnih pušk.

Da so v naši državi take strune, onazi lahko, kdor ni slen na obeh očeh. Ne da bi bila to posebnost jugoslovanskega plemena: v značaju militarizma sploh so take tendence. Militarizmu pa odremo vrata na stajali, če potrdimo monarhijo v Jugoslaviji. Le če jo uredimo kot republiko, si ohranimo možnost demokratskega razvoja in uresničenja narodove volje. Zato pa je potrebno, da se odvrne zmagava monarhističnih elementov pri volitvah v konstituentno, in to se zgodi z izvolitvijo socialistov, ki vedo, da se more njih program izvršiti le v republiških oblikah in so zato gledi edini zanesljivi republikanci.

Militarizacija usnjarske in tekstilne industrije.

Belgrad, 2. oktobra.

Sedanja reakcijska V-ent-Koroška vlada obnavlja naredbo za naredbu. Dasi ji je tzv. Narodno Predstavništvo na razpolago — poslužile se »naredbe«, ki seveda bi težko izšle kot zakon tudi iz sedanjega narodnega predstavništva. Ki je sicer zelo pohlevno in s svojo vladno večino vedno pripravljeno glasovati za vse vladine predloge.

26. junjskega meseca je izdal ministrski svet »rešenje«, ki se tiče preskrbe armade z izdelki usnjarske in tekstilne industrije. Ta sklen vsednje sledeča določila: prepoveduje se izvoz volne, ovčjih in kozjih kož, lamu, dlake in polfabrikatov omenjenih sirov. Prepoveduje se dalje prost prevoz oz. prost notranji promet dokler ne bo zadovoljeno potrebnim armade. Odreja se obveznost nriave in popisa količine blaga Država bo nabavljala vse to blago ki se bo izdelovalo pod vodstvom fabrikantov, ali pod državnim nadzorstvom. Tovarnari bodo dobili gotov odstotek z ozirom na vrednost izdelanega blaga. V ta namen bodo ustanovljeni industrijski odbori, ki bodo organizirali delo v domačih tovarnah in delavnicah tekstilne in usnjarske stroke. Vsaka fabrika bo dobila stalno nadzorstvo, ki bo sestavljeno iz treh članov.

Ta sklen je volejav in — zveze industrije v naši državi bi morale posvetiti vso pažnjo, kajti da po končani vojni ni treba v svrhu obkrože armade z čevlji in obleko ukrepati nekaj podobnega, o tem smo si vsi vendar na jasni!

No, nas zanimajo druga določila in sicer naslednja: V naredbi se pravi:

»Da se zasigura stalno in intenzivno delo se smatrajo ta podjetja, ki delajo za potrebe armade za državo in to za ves čas, dokler delajo armadne potrebščine. V njih se nadalje delavni čas in v njih se ne sme štrajkati. Minister voine in mor-

narice ima nalogo, da uredi v svrhu oskrbe potrebne delavce, t. j. voine in industrijske enote, ki se bodo no potrebi dirale v fabrike na delo, za katero bodo prejemali iste plače kot tovarniški delavci po odbitku stroškov za njihovo prehrano.«

Naredba je že v veljavi. Kaj pomeni ta naredba? Nič drugega kot militariziranje vseh tovarnih tekstilne in usnjarske industrije v Jugoslaviji.

Ministrski svet je s tem prekršil naredbo o osemurnem delavniku ki je zagaraniran celo po sami versailski mirovni pogodbi.

Delavci! Bodite na straži. Reakcija dviga glavo. Ponesrečeni belgrajski štrajki: natakarije, krojačev, hrivcev, tiskarijev in zlasti ponesrečeni štrajk železničarjev — vse te štalke so vodili nesrečni komunisti! — so dali vladi novum, da se drzne sedaj tako nastopiti! Sklenite svoje vrste v trdnih socijalno demokratskih organizacijah ki so vedno prav in dobro vodile delavsko ljudstvo. Dokler niso prišli komunistični razbijači šlo je delavstvo od zmage do zmage. Sedaj — ? Srce boli človeka, če premišluje, koliko zla in koliko zgeria so ti vadni obrekovalci in lažnivci povzročili delavskemu ljudstvu.

Vlada jih je redila. Zakaj? Eto odevora! Militarizira obrate, dalša delavnik in kraša zaslužek. Kapitalisti se vesele. Tužna nam maika.

Nova avstrijska ustava.

Po enoletnih borbah in posvetovanjih je avstrijska narodna skupščina proglasila novo ustavo. O njej smo deloma že poročali še v tistih časih, ko so morali socialistični poslanci korak za korakom v trdnem vztrajanju uveljavljati posamezne zahteve nasproti reakcijskim tendencam krščanskoliberalnega bloka.

Najvažnejši del nove ustave je določitev razmerja med državo in po-

Petrolejske kante dve z zabojem plačano po 58 K, posamezno po 22 K vsaka železniška postaja SEVER & KOMP., Ljubljana.

Gostilna Debevec

Breg št. 20

se priporoča cenj. občinstvu. Izborna pristna vina ter dobra kuhinja po zmernih cenah. Abonement na hrano zelo nizek!

JOS. ROJINA,

Ljubljana Aleksandrova c. 3.

Modni atelier za gospode in dame. Lastna zaloga pristno angleškega blaga.

Cementne cevi,

cevi za vodnjake 1 m svetlobe, grobnje oklepe, stebre za vrtno ograje, stopnice iz umetnega kamna i. t. d. nudi po najnižjih cenah. F. Banda & drug Karlovska cesta 8. Ljubljana. 397

Gradbeno podjetje ing. Dukić in drug Ljubljana, Resljeva cesta 9. se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

'Marta' Tovarna kemičnih izdelkov

SIGMUND HAHN, ZAGREB, Ulica 155. — Telefon 8—95.

Izdeluje vsakovrstna vešila za žetve, teletno milo v raznih velikostih, mila za pranje v betvah, kockah ali žroglicah. Žetve v peščicah, francosko žganje, vrhni svet, belmaz, kvas i. t. d. na debelo in drobno po zmernih cenah.

Klobuke in slaničke

vseh vrst od preprostih do najfinjših dobite vedno v tovarni za slaničke in klobuke

FRANJO CERAR,

v Stoku, pošta Domžale pri Ljubljani.

V popravilo prevzema tudi vsa tozadevna dela ter preoblikuje po najnovejši modi. V Ljubljani se sprejemajo pri tvrdki Kovačević i Teršan v Prešernovi ulici 5, kjer so tudi vsi vsoci vedno na razpolago.

Služba kurjača

za centralno kurjavo v Marijanišču v Ljubljani se odda. Pogoje pove vodstvo Marijanišča.

Šivalni stroji dospeli

Istotam se dobe posamezni deli za stroje, olje in igle ter vse potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje.

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA, SV. PETRA NASIP 7.

Arhitekt in stavbenik

Viljem Treo

:: stavbeno podjetje :: Ljubljana, Gosposvetska cesta 10. Štev. 10.

Klobuki in slanički

vseh vrst se sprejemajo v snaženje in predelovanje.

Brilly, Resljeva cesta 22, I. nadstropje.

KAJO DELIC,

zlatar in draguljar Ljubljana, Mišerjeva ul. 4

prilagoča svojo zlatarsko in draguljarsko delavnico

za nova dela in popravila vsake vrste, kakor tudi za pozlatovanje in posrebravanje. V zalogi ima zlatnine in srebrnine, poročne prstanje po vseh uzorcih in merah, uhane i. t. d. Kupuje tudi zlato in srebro ter plačuje po najvišjih cenah, ali pa izmenjava za novo blago.

Petrolejske vrče in zaboje

kupujemo (zaboj z dvema vrčema) po K 58.— posamezne vrče po K 22.— franko postaja odpošiljatelja.

Hrovat & Komp.

Ljubljana. Poleg realke.

Eriavec & Turk,

trgovina z železnino pri „Zlati lopati“

preje Hammerschmidt, Ljubljana, Valvazorjev trg št. 7, nasproti Križanske cerkve.

ČAJ

Na drobno! Na debelo!

Jos. Fabiani,

Ljubljana, Prešernova ulica 54, nasproti glavne pošte

Telefon interurban 548. Velika zaloga špecijskega in kolonijalnega blaga, likerjev, namiznih in dezertnih vin

COSULICH-LINE TRST-AMERIKA

NEW-YORK - BUENOS-AYRES - RIO DE JANEIRO - SANTOS - MONTEVIDEO

Brezplačna pojasnila in prodaja vozniških listov za potnike iz Slovenije edino pri

Simon Kmetec, Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 26.

Zmožen strojni ključavničar,

soliden, se išče za takojšen nastop v večjo tovarno. Le popolnoma zanesljivi, večji reflektanti naj predložijo ponudbo z navedbo zahtevane mezde na upravištvo tega lista pod „Strojni ključavničar“.

Kdor hoče imeti res s pristnim blagom prepletkano hišo, pohištvo in lakiranje vozniških koles v peči, naj se obrne na tvrdko

STONE MALGAJ

Ljubljana, stavbeni in pohištveni pleskar in ličar Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 6

Kje kupim dober in fin Gramofon, plošče, igle, posamezne dele? Kje se popravljajo gramofoni?

Edino v največji tovarniški zalogi gramofonov in godbenih avtomatov

A. RASBERGER, Ljubljana — Sodna ulica št. 5, (poleg dež. sodišča.)

Mehanična delavnica za popravo vseh vrst gramofonov in godbenih avtomatov. — Izvršuje vse dela precizne mehanike.

Domača tvrdka. Solidne cene.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ul. 9.

Najnovejši kroji. Točna postrežba.

Velika izbira izgotovljene obleke vseh vrst za gospode, dame in otroke. Zaloga vsakovrstnega blaga za moške obleke, povrtnike in suknje, dalje vata za krojače v kosih in na metre.

Konkurenčne cene!

Vsakovrstno manufakturo

se dobi po najnižjih cenah pri tvrdki

BRUMAT F. Ljubljana,

Mestni trg št. 25/I.

Lastni auto za prevažanje.

Konkurenčne cene!

Odvetnik in kaz. zagovornik

Dr. Dinko Puc

naznanja, da je otvoril svojo pisarno v Ljubljani, Bethovnova ulica št. 15.

Telefon št. 539.

Glavno zastopstvo za:

UNDERWOOD

pisalni stroj

OPALOGRAPH

razmnoževalni aparat

ima tvrdka

THE REX Co., Ljubljana

Šelenburgova ul. 7/I. in Gradišče 10.

Moderno urejena popravilnica za vse pisarniške stroje

HENRIK KENDA

LJUBLJANA, MESTNI TRG ST. 17.

GALANTERIJA, PLETENINA, MODNO BLAGO NA DEBELO IN DROBNO.

M. Kuštrin

Ljubljana — Maribor

Bunajska cesta št. 20 Podr. Jurčičeva ul. 9

priporoča

pneumatiko

za avto in kolesa ter vsake vrste gumijevih predmetov, izolirane žice za električno napeljavo, elektrotehnični material po najnižjih cenah.

Telefon št. 470.

'BALKAN'

Trgov. špedicijska in komisijska del. družba.

Brzjavni naslov: „BALKANSPED.“

LJUBLJANA — MARIBOR — TRST — WIEN.

Špedicija vseh vrst. — Sprejemanje blaga v skladišča. — Zavarovanja. — Mednarodni prevozi. — Selitve s patentiranimi vozovi na vse strani. — Skladišče, spojeno s tirov juž. žel. — I. ljubljansko javno skladišče.

Nalvečje domače špedicijsko podjetje.

ČEVLJI

Tržič Peter Kržina & Co

prodajajo se po znatno znižanih cenah.

Zaloga Ljubljana, Breg

na debelo in drobno.

Izdelki zajamčeno iz samega najboljšega usnja.